

Образац за коментаре на текст Нацрта закона о полицији

Име и презиме: Вања Мацановић

Име организације и институције (ако постоји): Аутономни женски центар

Контакт телефон: 011/2687-190

Е-пошта: dobre_prakse@azc.org.rs

Датум: 20.4.2015.g.

1. Општи коментари и сугестије са образложењем, у односу на Нацрт закона о полицији

Аутономни женски центар сматра да је неопходно унапредити предложени Закон одредбама које се тичу заштите жртвава, а посебно жртвава насиља у породици и партнерског насиља, у складу са чл. 51 и 52 Конвенције о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици коју је држава Србије ратификовала 31.10.2013.g.

Такође, сматрамо и да је неопходно изменити одредбе о дисциплинској одговорности како би дошло до прекида застаревања вођења дисциплинског поступка у случају када је поднета притужба Заштитнику грађана, као и одредбе о решавању по притужбама које су нејасне у погледу процедуре и рада Комисија.

2. **Ваш предлог за измену** (навести члан закона који треба променити навођењем броја члана Закона и копирањем дела текста који треба променити и како треба да гласи промена, на пр. чл. бр.... (цитирати садржај који треба мењати) треба заменити следећим садржајем (написати како треба да гласи нови садржај), или избрисати чл.бр... Закона или део чл. бр...Закона, или слично).

Сматрамо да члану 41. треба додати нови ст. 2 како следи:

Приликом предузимања мера за заштиту жртвава полицијски службеници ће поступати у складу са процењеним ризиком од смртности, ризиком од озбиљности ситуације и ризиком од понављања насиља, с циљем управљања ризиком, и уколико је неопходно, у координацији са другим установама и организацијама.

Сматрамо да из ст. 1 члана 45. треба избрисати речи: а уз захтев се прилаже копија акта који треба извршити, са потврдом извршности

Сматрамо да ст. 3 члана 47. треба допунити како следи:

Изузетно од ст. 1. и 2. овог члана, лице код кога су се стекли основи сумње да ће због психичког поремећаја непосредно угрозити свој или живот или здравље других лица, полицијски службеници могу у неодложним случајевима довести у психијатријску установу надлежну према пребивалишту и боравишту лица, односно према месту на коме је лице тренутно затечено без претходног лекарског прегледа. Приликом довођења полицијски службеници су дужни да психијатријској установи предају писмено образложење о основама сумње да ће лице због сумње на психички поремећај непосредно угрозити свој или живот и здравље других лица.

Сматрамо да ст. 4 члана 47. контрадикторан наводима става 3 истог члана.

Сматрамо да ст. 2 члана 53. треба допунити тач. 6 како следи:

Полицијска овлашћења су:

- 1) упозорење и наређење;
- 2) провера и утврђивање идентитета лица и идентификација предмета;
- 3) позивање;
- 4) довођење;
- 5) задржавање лица и привремено ограничење слободе кретања;
- 6) **изрицање мере привременог удаљавања са адресе становања и привремене забране контактирања са одређеном особом;**
- 7) тражење обавештења;
- 8) привремено одузимање предмета;
- 9) преглед простора, објеката, документације и противтерористички преглед;
- 10) заустављање и прегледање лица, предмета и саобраћајних средстава;
- 11) обезбеђење и преглед места догађаја;

- 12) форензичка регистрација и узимање других узорака;
- 13) форензичка вештачења и анализе;
- 14) употреба туђег саобраћајног средства и средства везе;
- 15) утврђивање присуства алкохола и/или психоактивних супстанци;
- 16) вршење безбедносних провера;
- 17) пријем нађених ствари;
- 18) употреба средстава принуде;
- 19) и друга овлашћења предвиђена законом.

Сматрамо да ст. 5 члана 59. треба допунити како следи:

Присуство представника органа старатељства или представника установе за смештај малолетника, обезбедиће се и у случајевима ако постоје основи сумње да су родитељ или старалац учинили кривично дело на штету малолетног лица, као и онда када је то у најбољем интересу детета или малолетника. Полицијски службеници су дужни да у случајевима сумње на злостављање и занемаривање детета односно малолетног лица поступају у складу са прихваћеним међународним стандардима и усвојеним Протоколима о поступању.

Сматрамо да треба додати поднаслов Услови за изрицање мере привременог удаљавања са адресе становања и мере привремене забране контактирања са одређеном особом **и додати нови члан након члана 82** који гласи:

Лицу се, у складу са овим законом, може изрећи мера привременог удаљавања са адресе становања и мера привремене забране контактирања са одређеном особом ради спречавања даљег вршења кривичних дела или прекршаја са елементима насиља у породици и насиља у партнерским односима.

Мере привременог удаљавања са адресе становања и привремене забране контактирања са одређеном особом се изричу у форми Решења које се издаје у року од највише 48 часова од пријаве догађаја, са временским трајањем од 14 дана. Ово решење је извршно даном доношења и лице коме је изречена мера има право приговора надлежном Министарству у року од 3 дана.

Одлуку о мери привременог удаљавања са адресе становања и привремене забране контактирања са одређеном особом доноси полицијски службеник који поступа по пријави насиља у породици или насиља у партнерским односима, и дужан је ту одлуку одмах, без неоправданог одлагања, доставити надлежном јавном тужилаштву и органу старатељства.

Свака одлука о томе да ли је полицијски службеник применио или није применио меру привременог удаљавања са адресе становања и привремене забране контактирања са одређеном особом подлеже преиспитивању од стране надлежног Министарства, било по сопственој иницијативи, или по приговору лица коме је изречена мера или на иницијативу лица које трпи насиље, надлежног органа старатељства или јавног тужилаштва за преиспитивање одлуке која је поднета у року од 3 дана.

Надлежно Министарство је дужно да у року од 7 дана од дана пријема приговора лица коме је изречена мера или пријема иницијативе за преиспитивање одлуке од стране лица које трпи насиље, надлежног органа старатељства или јавног тужилаштва или по сопственој иницијативи, преиспита одлуку полицијског службеника који је поступао по пријави насиља и ту одлуку другостепеним Решењем потврди, измени или укине. Ова одлука је коначна и против ње се може покренути управни спор.

Сматрамо да овај члан треба да буде детаљније уређен или овим Законом или подзаконским актом који доноси Министар, на следећи начин:

Приликом изрицања мере привременог удаљавања са адресе становања мора се одредити удаљеност на којој лице не може да приђе адреси становања, у распону од најмање педесет до максимално петстотина метара.

Мера привремене забране контактирања са одређеном особом подразумева забрану непосредног и посредног контактирања (звање телефоном, слање телефонских и електронских порука, путем социјалних и интернет мрежа) као и забрану контактирања на било ком месту у коме се угрожено лице налази (кућа, посао, школа, улица, парк...).

Решење о изрицању мере привременог удаљавања са адресе становања и привремене забране контактирања са одређеном особом мора да садржи уопштене податке о интервенцији (дан, час, место и адресу интервенције, имена полицијских службеника) податке о угрожавајућем лицу (име и презиме, број личне карте или пасоша, држављанство, адреса пребивалишта и боравишта, број мобилног телефона/е-маил адреса, матерњи језик и да ли је потребан тумач), податке о угроженој особи (име и презиме, број личне карте или пасоша, држављанство, адреса пребивалишта и боравишта, однос на угрожавајућем лицем, број мобилног телефона/е-маил адреса, матерњи језик и да ли је потребан тумач) , подаци о малолетној деци која живе у домаћинству (име и презиме, датум рођења), имена сведока/подстрекача/помагача, начин испитивања и наводе свих пунолетних лица (угрожавајућег, угроженог, сведока), документација о угроженом лицу (изглед, понашање, лекарски извештај, фотографије места догађаја, фотографије угроженог лица), документација о угрожавајућем

лицу (изглед, понашање, поседовање оружја/оруђа), разлози за изрицање мера (историјат насиља, процена ризика од понављања насиља), одређивање мере и удаљености од адресе боравишта којој лице не може приступати, остале информације, сопствена опажања, податке о одузетим предметима (кључеви од куће/стана, оружје, оруђе и сл.) и предатим информацијама како угрожавајућем тако и угроженом лицу.

Лицу коме је изречена мера удаљавања са адресе становања се привремено одузимају кључеви од куће/стана током трајања ове мере, о чему му се издаје посебна потврда.

Полицијски службеник је дужан да обавести лице коме је изречена мера привременог удаљавања са адресе становања и мера привремене забране контактирања са одређеном особом да ће о мери и о поштовању изречене мере бити обавештено надлежно јавно тужилаштво и орган старатељства. Такође му се предаје текст са информацијама о правима и дужностима након изречених мера.

Полицијски службеник је дужан да обавести лице у односу на које је изречена мера привременог удаљавања са адресе становања и привремена забрана контактирања са одређеном особом да ће о мери и о поштовању изречене мере бити обавештено надлежно јавно тужилаштво и орган старатељства, као и да том лицу преда текст са информацијама о правима и дужностима након изречених мера и упути то лице на службе и организације специјализоване за помоћ и подршку жртвама насиља у породици и насиља у партнерским односима.

Сматрамо да назив 2.11. Обезбеђење и преглед места догађаја треба изменити како следи: Обезбеђење, фотографисање и преглед места догађаја и фотографисање оштећеног на месту догађаја

Сматрамо да члану 93. треба додати нови ст. 2 како следи:

Полицијски службеник је овлашћен да фотографише место догађаја како би фотографије одмах проследио надлежном јавном тужилаштву. На основу писане сагласности оштећеног или по писменом одобрењу надлежног јавног тужилаштва, полицијски службеник је овлашћен да фотографише видљиве повреде оштећеног који се налази на месту догађаја како би фотографије одмах проследио надлежном јавном тужилаштву.

Сматрамо да ст. 2 члана 170. треба допунити како следи:

Полицијска службеница има право на накнаду плате у висини из става 1. овог члана за случај привремене спречености за рад због болести или компликација у вези са одржавањем трудноће, као и у ситуацији када не постоји могућност да јој се обезбеди обављање других одговарајућих стручних послова.

Сматрамо да члану 212. треба додати нови став 5 како следи:

Застаревање покретања и вођења дисциплинског поступка се прекида чињеницом да је покренут поступак пред Заштитником грађана и прекид траје до окончања тог поступка. Апсолутна застарелост покретања и вођења дисциплинског поступка у коме је Заштитник грађана утврдио постојање пропуста у поступању полицијског службеника почиње да тече од момента утврђења тог кршења од стране Заштитника грађана.

Сматрамо да члану 215. треба додати нови став 3 како следи:

Министарство има обавезу да ублажи последице пропуста који је полицијски службеник причинио трећим лицима, ако је у поступку пред Заштитником грађана утврђено постојање пропуста због којих је лице изгубило живот или је у односу на то лице настала тешка телесна повреда или тешко нарушење здравља.

Сматрамо да су чланови 228. до 233. неадекватно формулисани те да треба да се детаљније прецизира ситуација у којој руководилац организационе јединице заузме становиште да је притужба неоснована. Каква су тада права подносиоца притужбе?

Такође је нејасно по којим притужбама решава Комисија за притужбе у Министарству и које су то сада Комисије за притужбе, где се оне формирају (на нивоу ПУ или само Министарства, или Дирекције Полиције)?

3. Образложење упућеног предлога за измену

Предлог да се члану 41. дода нови ст. 2 је базиран на чл. 51 Конвенције о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици коју је држава Србије ратификовала 31.10.2013.г., а који члан гласи:

Процена ризика и управљање ризиком

1. Стране се обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да сви релевантни органи обаве процену ризика од смртности, озбиљности ситуације и ризика од понављања насиља с циљем управљања ризиком, и уколико је то неопходно, обезбеде координирану заштиту и подршку.

као и на Препоруци Заштитника грађана бр. 13-691/11 од 21.10.2012.г. у којој је у тачки 2 наведено:

2. Потребна је доследност у поступању надлежних органа – полиције и центра за социјални рад одмах по сазнању о партнерском насиљу, у свим случајевима партнерског насиља и насиља у породици где постоји висок степен угрожености жртве/жртва, тако што ће ови органи:

а) јасно дефинисати правила поступања у случају када жена пријави насиље, којим ће се утврдити обавеза поступајућих лица да утврђују и спроводе стандардизовану процену ризика од насиља и понављања насиља, које може да доведе до тешког повређивања или убиства;

б) размењивати информације са другим органима и службама (полиција, јавно тужилаштво, здравствене установе, школе и др.) о неопходним поступцима хитне/неодложне интервенције, полазећи од Општег протокола о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама и у партнерским односима .

Листа за процену ризика се већ налази у Посебном протоколу о поступању полицијских службеника у случајевима насиља над женама у породици и у партнерским односима који је Министарство унутрашњих послова усвојио фебруара 2013.г., те стога сматрамо да би било адекватно да се поступање по истој или неким будућим листама ризика као обавеза пропише и овим Законом.

Не видимо из ког разлога се Чланом 45. тражи да уз захтев за пружање помоћи мора бити приложена копија акта који треба извршити, са потврдом извршности, ако је у извршном поступку суд или извршитељ донео Закључак о извршењу на основу извршне судске одлуке. На овај начин делује као да полицијски службеници изражавају сумњу у законитост поступања суда и извршитеља.

Предлог за допуну ст. 3 члана 47. се ослања на околности случаја из Препоруке Заштитника грађана бр. 13-691/11 од 21.10.2012.г. у случају када је учинилац насиља у породици који је претио самоубиством, у пратњи полиције одведен код психијатра без иједног пратећег документа о свим околностима случаја, којом приликом је психијатар нашао да то лице није опасно ни по себе ни по друге, након чега је то лице бомбом разнело и бившу супругу и себе.

По оцени Заштитника грађана органи су начинили пропуст и када, упркос сазнању о свим релевантним чињеницама о дугогодишњем партнерском насиљу које је С. Б. трпела, о ранијим пословима које је В. М. обављао, као саобраћајни полицајац, а касније припадник жандармерије, о његовом здравственом стању, осуђиваности због насиља у породици, поседовања оружја, повратништву у извршењу кривичног дела насиља у породици, нису предузели мере превенције и оперативне мере и радње да се изврши претрес његовог стана и аутомобила, односно да се понове консултације са лекарима о потреби хоспитализације, када је само дан пре трагичног догађаја, по ко зна који пут поновио у просторијама Центра за социјални рад да ће извршити самоубиство ако му се С. Б. са дететом не врати да наставе заједнички живот. Уместо тога, како је већ указано, полицијски службеници су омогућили да се некадашњи партнери сусретну, разговарају, да С. Б. изјави да не жели наставак везе и на томе заврше спровођење активности усмерених на заштиту С. Б. од партнерског насиља.

Стим у вези матрамо да ст. 4 члана 47. контрадикторан наводима става 3 истог члана, јер ако су, сагласно ставу 3. овог члана полицијски службеници неодложно довели лице на преглед, онда ту није било никаквог захтева од стране здравствене установе.

Предлог за допуну ст. 2 члана 53. новом полицијском мером је у складу са чл. 52 Конвенције о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици коју је држава Србије ратификовала 31.10.2013.г., а који члан гласи:

У ситуацијама непосредне опасности, стране се обавезују да предузму законодавне или друге мере обезбеде да надлежни органи имају овлашћење да издају налог учиниоцу насиља у породици да напусти место становања жртве или угроженог лица у довољном временском периоду и да забране учиниоцу да повреди боравиште односно ступи у контакт са жртвом или угроженим лицем. Мере које се предузимају у складу са овим чланом ће да ти приоритет сигурности жртва или особама у ризику.

Најделотворнији начин да се гарантује безбедност жртве јесте да се успостави физичке дистанца од учиниоца. Уместо да жена, уз коју најчешће иду и деца, напусти дом уз минималну количину ствари и на неодређено време, важно удаљити учиниоца из дома у којем остаје жртва. Мера којом надлежни орган може да наложи учиниоцу насиља на лицу места да напусти место становања и да му забрани повратак и ступање у контакт са жртвом кратког је трајања (у државама које имају такве налоге она траје од 10 дана до 4 недеље, са или без могућности обнове). Ова би мера требало да омогући делотворну заштиту жртве. Да би се ова мера спровела, нужно је овластити орган надлежан за издавање таквих налога и покретање одговарајућих процеса, укључујући и обуку за процену непосредне опасности. Мишљења смо да би МУП, односно полицијски службеници, као и у неким

државама чланицама Савета Европе, могли да буду орган којем се даје ова надлежност, односно да ову врсту заштите треба предвидети Законом о полицији.

Овакво овлашћење полиције је први пут уведено у Аустрији 1996.г., када је током 2000-тих година тај модел од стране УН-а, СЕ и ЕУ проглашен добром праксом коју треба да прате и остале државе. Од 2000-тих година на овамо, многе европске државе су усвојиле слично законодавно решење (Немачка, Швајцарска, Словенија).

Аутономни женски центар је стога понудио краћу и дужу верзију тог члана, уз уважавање да одредбе о примени ових мера могу бити детаљније регулисане подзаконским актом. Такође у прилогу достављамо преведен формулар о изрицању ових мера од стране аустријске полиције, са пратећим документима који се предају угрожавајућем и угроженом лицу приликом изрицања мере.

Предлог да се назив 2.11. измени тако да сада гласи **Обезбеђење, фотографисање и преглед места догађаја и фотографисање оштећеног на месту догађаја, као и да се члану 93. дода нови ст. 2** је потреба да се искористе све могућности данашње технологије, како би се на време обезбедили докази и како би надлежно јавно тужилаштво било у могућности да у случајевима када процењује да ли се ради о кривичном делу или прекршају да могу да донесу одлуку засновану на у што краћем року опсервирању фотографија места догађаја и жртве.

Предлог да се ст. 2 члана 170. допуни речима **као и у ситуацији када не постоји могућност да јој се обезбеди обављање других одговарајућих стручних послова, се заснива на чл. 89. и 90. Закона о раду који прописују да:**

(чл. 89) Запослена за време трудноће и запослена која доји не може да ради на пословима који су, по налазу надлежног здравственог органа, штетни за њено здравље и здравље детета, а нарочито на пословима који захтевају подизање терета или на којима постоји штетно зрачење или изложеност екстремним температурама и вибрацијма.

Послодавац је дужан да запосленој из става 1. Овог члана обезбеди обављање других одговарајућих послова, а ако таквих послова нема, да је упути на плаћено одсуство.

(чл. 90) Запослена за време трудноће и запослена која доји дете не може да ради прековремено и ноћу, ако би такав рад био штетан за њено здравље и здравље детета, на основу налаза надлежног здравственог органа.

Запослена за време трудноће има право на плаћено одсуство са рада у току дана ради обављања здравствених прегледа у вези са трудноћом, одређених од стране изабраног лекара у складу са законом, о чему је дужна да благовремено обавести послодавца.

Ово питање (право) би морало бити регулисано у новом Закону о полицији, имајући у виду да значајан број полицијских службеника који су део униформисаног састава полиције чине жене. Чињеница да униформисани састав полице носи опасаче који су са оружјем тешки око 5 кг, да раде у сменама, често и по више сати напољу и по свим временским условима, да морају да (по)трче и слично, захтева посебне одредбе у вези са питањем рада у време трудноће.

Наведени став наводи да ће полицијске службенице имати право на 100% накнаде током трудничког боловања само уколико постоје компликације у вези са одржавањем трудноће. Све остале полицијске службенице које током трудноће буду желеле да раде, а за које не буде обезбеђен адекватан полицијски посао, као што се то тренутно догађа, ће бити присиљене да узимају боловања током којих ће им накнада за боловање износити 60%. Постоји оправдана бојазан да ће уколико буде усвојено предложено законско решење, то утицати на одлуку школованих полицијских службеница у униформисаном саставу да траже запослење у администрацији кадостану а у другом стању. Из тих разлога, мишљења смо да би ово питање морало бити уређено у складу са реалним захтевима и околностима које обављају полицијске службенице у униформисаном саставу.

Предлог да се члану 212. дода нови став 5 се заснива на Препоруци Заштитника грађана бр. 5-2-524/14 од 2.2.2015.г. у којој је било наведено да је **Потребно је да Полицијска управа за град Београд изврши анализу рада Полицијске станице Чукарица и њених полицијских службеника у конкретном случају, у циљу утврђивања разлога због којих је начињен пропуст у раду на штету права и интереса детета.**

У Извештају ПУ за Град Београд 03/31/1 бр. 214-568/14-3 од 26.3.2015.г. је наведено да је због чињенице да је од чињења тешке повреде службене дужности протекло више од једне године, да је вођење дисциплинског поступка застарело, те да су именовани полицијски службеници изведени на рапорт од стране непосредног старешине.

Стога сматрамо да је у оваквим случајевима неопходно прописати застој застаревања покретања и виђења дисциплинског поступка у ситуацијама теже повреде службене дужности када је таквим поступањем полицијског службеника нанета повреда лицу која је утврђена Препоруком Заштитника грађана.

Такође сматрамо и да би у оваквим случајевима требала да се пропише и одговорност непосредно надређеног или чланова Комисија за решавање по притужбама који у истој

предметној ситуацији у којој је Заштитник грађана утврдио повреду права лица, нису утврдили повреду приликом одлучивања по притужби тог истог лица на рад полицијског службеника.

Предлог да се члану 215. дода нови став 3 се заснива на Препорукама Заштитника грађана бр. бр. 13-691/11 од 21.10.2012.г., 13-2018/12 од 10.10.2013.г. и 13-3537/12 од 20.8.2013.г. у којима је био утврђено да је пропустима у поступању полицијских службеника у складу са законским и подзаконским нормама дошло до наступања смртне последице жене жртве насиља у породици и партнерског насиља. Сматрамо да би у оваквим ситуацијама било примерено и у складу са међународним документима о правима жртава да жртвама које су таквим непоступањем претрпеле тешке последице по психичко и физичко здравље или члановима породице особа које су изгубиле живот Министарство ублажи последице те штете (надокнадом штете, плаћањем ренте, и сл.), посебно у ситуацији када учинилац тог дела изврши самоубиство и када је евидентно да последице те штете неће моћи бити надокнађене на други начин.

И када су у питању чланови 228. до 233., сматрамо да их треба прецизније формулисани јер се из текста не види која су права подносиоца притужбе уколико руководиоца организационе јединице утврди да није било повреде? Такође је нејасно по којим притужбама решава Комисија за притужбе у Министарству и које су то сада Комисије за притужбе, где се оне формирају (на нивоу ПУ или само Министарства, или Дирекције Полиције)?